ВКП 4-35(36).01

ДОКТРИНА

“МЕДИЧНІ СИЛИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

ЛИСТОПАД 2020
ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає.
КОМАНДУВАННЯ МЕДИЧНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З УКРАЇНСЬКОЮ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЮ АКАДЕМІЄЮ

Прим. №___

ВКП 4-35(36).01

ЗАТВЕРДЖУЮ
Головнокомандувач Збройних Сил України
генерал-полковник

Руслан ХОМЧАК

“ 13 ” листопада 2020 року

ДОКТРИНА

“МЕДИЧНІ СИЛИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

Військова керівна публікація медичному та немедичному персоналу ЗС України щодо загальних положень та мінімальних вимог до функціонування системи військової охорони здоров’я

ЛИСТОПАД 2020

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає.

КОМАНДУВАННЯ МЕДИЧНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З УКРАЇНСЬКОЮ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЮ АКАДЕМІЄЮ

Генеральний штаб ЗС України
№ 3491/НВГШ від 16.11.2020 09:57:50 арк. 46

ПЕРЕДМОВА

Доктрина “Медичні сили Збройних Сил України” (далі – Доктрина) – документ, що визначає основи підготовки та застосування Медичних сил Збройних Сил України під час виконання завдань органами військового управління, з’єднаннями, військовими частинами (підрозділами).

Доктрина призначена для використання командувачами видів, родів військ (спеціальних військ), Сил підтримки, Сил логістики, об’єднаних сил, угруповань військ (сил), оперативними командуваннями, командирами з’єднань, військових частин (підрозділів), а також службовими особами цих органів військового управління, науковими та науково-педагогічними працівниками науково-дослідних установ ЗС України та вищих військових навчальних закладів (вищих навчальних підрозділів ЗВО).

Положення, викладені у цій Доктрині, є визначальними під час виконання військами (силами) завдань щодо медичного забезпечення, однак не є основним керівництвом. Їх необхідно застосовувати творчо, із урахуванням умов обстановки.

У разі виникнення розбіжностей у тлумаченні змісту цієї Доктрини з публікаціями нижчого рівня ця публікація має перевагу.

Доктрина є підґрунтям для розроблення настанов і бойових статутів з питань медичного забезпечення ЗС України, інших складових сил оборони.

Апробацію положень Доктрини передбачено здійснити протягом 2021 року.

Усі питання, що стосуються цієї Доктрини надсилати до:

Командування Медичних сил Збройних Сил України, 03168, м. Київ, проспект Повітрофлотський, 6, Командування Медичних сил Збройних Сил України, ТКМ “Седо-М” – індекс 510 (контактний телефон для надання зауважень та пропозицій – 22-792) або (контактний телефон/факс розробників для надання зауважень та пропозицій (044) 520-07-64, E-mail: admin_gvmu@post.mil.gov.ua, militarymedic@ukr.net);

Української військово-медичної академії, 01015, м. Київ, вул. Московська 45/1, буд. 33, Українська військово-медична академія (контактний телефон/факс розробників для надання зауважень та пропозицій (044) 280-00-34, E-mail: nov300@ukr.net).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	3
	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	8
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	12
1	ЗАВДАННЯ МЕДИЧНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	13
2	ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА МЕДИЧНИХ СИЛ	13
2.1	Основні вимоги до організаційної побудови Медичних сил	13
2.2	Організаційна структура медичних підрозділів	14
3	УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМИ СИЛАМИ	21
3.1	Органи управління медичним забезпеченням	21
3.2	Медичні служби (управління, відділи, групи)	23
3.3	Оперативно-медичні управління	28
4	ОРГАНІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	31
4.1	Загальні положення, принципи і вимоги щодо організації медичного забезпечення військ (сил)	31
4.2	Основні принципи медичного забезпечення	33
4.3	Медичне постачання (медична логістика)	37
4.4	Підготовка особового складу Медичних сил	38
5	ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЩОДО ОХОРОНИ ЗДОРОВ’Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК (СИЛ)	40
6	ПОВНОВАЖЕННЯ МЕДИЧНИХ СИЛ	42
	ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА	43
Додатки:		
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	44
	ДЛЯ ЗАМІТОК	45

ВСТУП

Росія продовжуючи “гібридну” війну, системно застосовує політичні, економічні, інформаційно-психологічні, кібер- і воєнні засоби. Посилюється угруповання збройних сил Російської Федерації та його наступальний потенціал, регулярно проводяться масштабні військові навчання загрози військового вторгнення. Зростає мілітаризація тимчасово окупованого Криму. Зберігається загроза з боку Російської Федерації вільному судноплавству у Чорному і Азовському морях, Керченській протоці.

Сучасні умови підготовки та ведення операцій (бойових дій), які підтверджені перебігом подій щодо відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях, обумовлюють необхідність створення сучасної моделі медичного забезпечення для виконання завдань щодо медичного забезпечення військ (сил) у різних умовах обстановки.

Крім того, закріплення у Конституції України курсу на членство в ЄС та НАТО передбачає участь ЗС України в багатонаціональних операціях, необхідність прийняття спільних рішень та затвердження спільних доктринальних документів, сумісних з політикою, принципами і правилами поведінки, прийнятими в державах – членах НАТО (посилання **ф – щ**).

У Доктрині враховано досвід підготовки та застосування військових частин (підрозділів) ЗС України в ході проведення операції Об’єднаних сил (раніше Антитерористичної операції) (далі – ООС (АТО)) під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях.

ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	а. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”
	б. Постанова Кабінету міністрів України від 31.10.2018 № 910 “Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України”
	в. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 257 “Про внесення зміни до Порядку надання медичної допомоги у військово-медичних закладах і взаєморозрахунків за неї між військовими формуваннями”
	г. Постанова Верховної Ради України від 29.03.2016 № 1049-VIII “Про прийняття за основу проєкту Закону України про внесення змін до статті 11 Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” щодо проходження студентами вищих медичних, фармацевтичних навчальних закладів військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу медичної служби в обов'язковому порядку”
	д. Постанова Кабінету міністрів України від 26.09.2018 № 772 “Про затвердження Порядку забезпечення Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції, розвідувальних органів, військової прокуратури, Державної служби з надзвичайних ситуацій, працівників закладів охорони здоров’я необхідними засобами та ресурсами під час їх залучення до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях”
	е. Наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 168 “Про затвердження Переліку закладів охорони здоров’я в системі Міністерства оборони України”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 18.04.2017 за № 511/30379
	ж. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 21.09.2020 № 145/дск “Про затвердження Положення про Командування Медичних сил Збройних Сил України”
	и. Наказ Генерального штабу ЗС України від 31.03.2020 № 124/дск “Про затвердження Тимчасової доктрини застосування сил оборони держави”

1	2
	к. Наказ МО України і МОЗ України від 07.02.2018 № 49/180 “Про визначення механізму надання вторинної (спеціалізованої) і третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги військовослужбовцям, які беруть участь в антитерористичній операції”
	л. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 30.06.2015 № *3 (зі змінами) “Збірник описів комплектів медичного майна для військових частин та закладів ЗС України”
	м. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 11.02.2019 № 60 “Про затвердження Настанови з медичного забезпечення Збройних Сил України на особливий період”
	н. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 09.07.2018 № 258 “Про затвердження Керівництва з медичної евакуації у Збройних Силах України”
	п. Наказ начальника ГВМУ від 04.06.2018 № 95 “Про затвердження Тимчасового порядку організації надання невідкладної (екстреної) медичної допомоги у Збройних Силах України”
	р. Наказ начальника Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України від 26.02.2015 № 17 “Стандарт підготовки ІСТ-3 (видання 2) “Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини”
	с. Наказ директора Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України від 28.12.2016 № 37 “Про запровадження Тимчасової інструкції з кодифікації бойових уражень, небойових травм та захворювань у Збройних Силах України”
	т. Технічна угода між Міністерством оборони України та Агенцією НАТО з підтримки та постачання щодо надання послуг медичного забезпечення другого рівня військовослужбовцям українського національного контингенту в Косово, Угода, Міжнародний документ від 02.05.2018, 27.04.2018
	у. Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 05.01.2017 № 6 “Про затвердження переліків лікарських засобів та медичних виробів, які повинні бути в складі аптечок медичних загальновійськових індивідуальних, аптечки автомобільної загальновійськової, наплічника медичного загальновійськового санітара та наплічника медичного загальновійськового санітарного інструктора” зареєстровано у Міністерстві юстиції України від 25.01.2017 № 113/29981

1	2
MC 0326/4	**ф.** NATO PRINCIPLES AND POLICIES OF MEDICAL SUPPORT, May 2015 (Принципів і політики щодо медичного забезпечення НАТО, травень 2015 року)
STANAG 2228 Ed:3 / AJP-4.10(B).	**х.** ALLIED JOINT DOCTRINE FOR MEDICAL SUPPORT, September 2019 (Спільна доктрина НАТО з медичного забезпечення, вересень 2019 року)
AJmedP-1	**ц.** ALLIED JOINT MEDICAL PLANNING DOCTRINE, September 2018 (Доктрини з планування медичного забезпечення військ (сил) НАТО, вересень 2018 року)
STANAG 2546/ AJmedP-2	**ш.** ALLIED JOINT MEDICAL DOCTRINE FOR MEDICAL EVACUATION, August 2018 (Спільної об’єднаної доктрини з медичної евакуації, серпень 2018 року)
STANAG 2050 MED	**щ.** STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES, INJURIES AND CAUSES OF DEATH, March 1989 (Статистична класифікація хвороб, травм та причин смерті, березень 1989 року)

Примітка. Якщо військову публікацію, на яку є посилання, замінено новою або до неї внесено зміни, то треба застосовувати нову військову публікацію, охоплюючи всі внесені до неї зміни.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Вид медичної допомоги – певний перелік (комплекс) лікувально-діагностичних та лікувально-профілактичних заходів, що проводяться у разі поранень, уражень і захворювань військовослужбовців особовим складом військ та медичною службою на полі бою, в осередках санітарних втрат і на етапах медичної евакуації (ЕМЕ).

Долікарська (фельдшерська) допомога доповнює медичні заходи, що надавалися в порядку першої медичної (домедичної) допомоги, і має на меті боротьбу із загрозливими для життя розладами, захист ран від вторинної інфекції, запобігання шоку та боротьбу з ним. Вона надається фельдшерами (помічниками лікарів) в медичних пунктах батальйонів (у разі масових санітарних втратах – в медичному пункті полку і медичній роті бригади).

Евакуаційно-транспортне сортування – розподіл поранених (уражених, хворих) на групи для визначення черговості евакуації та місця (пункту) призначення, виду транспортного засобу, яким слід евакуювати того чи іншого пораненого (ураженого, хворого), положення під час транспортування (лежачи, сидячи) та необхідність медичного супроводу залежно від їх стану.

Екстрена медична допомога – комплекс невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров’я. Вона організовується і здійснюється силами медичних служб військових частин та військово-медичних закладів.

Етап медичної евакуації – сили і засоби медичної служби, що розгорнуті на шляхах медичної евакуації для прийому, сортування поранених (уражених, хворих), надання їм медичної допомоги, лікування та підготовки до подальшої евакуації осіб, які цього потребують. Етапами медичної евакуації можуть бути медичні пункти (медичні роти), військові мобільні госпіталі, стаціонарні військові та цивільні заклади охорони здоров’я.

Єдиний медичний простір – система організації надання медичної допомоги, що об’єднує всі медичні ресурси держави спільним управлінням і визначеними механізмами фінансування та забезпечує доступність, якість і ефективність усіх видів медичної допомоги всім громадянам незалежно від територіальної та відомчої належності, у тому числі і військовослужбовцям.

Кваліфікована медична допомога – комплекс заходів, що здійснюються з метою усунення тяжких, загрозливих для життя наслідків та ускладнень поранень (уражень, захворювань), підготовки поранених (уражених, хворих) до подальшої евакуації та створення сприятливих умов для їх подальшого лікування. Вона надається на етапах медичної евакуації (рівнях медичного забезпечення) лікарями-хірургами і терапевтами. Кваліфікована медична допомога поділяється на хірургічну і терапевтичну та може надаватися у повному або скороченому обсягах.

Медична допомога – діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами.

Медична евакуація – сукупність організаційних, медичних та технічних заходів щодо виносу (вивозу) поранених (уражених) з поля бою та транспортування їх з одночасним медичним супроводом на етапи медичної евакуації (рівні медичного забезпечення) з метою своєчасного і повного надання необхідної медичної допомоги та лікування.

Медична реабілітація – вид медичної допомоги, що включає комплекс організаційних, лікувальних, медико-психологічних і військово-професійних заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених функцій організму, з метою відновлення боєздатності (працездатності) поранених (уражених, хворих) військовослужбовців, профілактику ускладнень і рецидивів та повернення до строю. Медична реабілітація, як завершальний етап лікування військовослужбовців, здійснюється в лікувально-профілактичних або санаторно-курортних закладах, у тому числі й інших держав, а також шляхом надання відпусток або звільнення від виконання службових обов'язків за хворобою тощо.

Медична розвідка – збір даних про природні та соціально-економічні умови території, медичні, біологічні, епідеміологічні, екологічні характеристики операційної зони, стан медичних ресурсів регіону, про противника і його медичну службу, можливі наслідки застосування зброї масового ураження, інших матеріалів з метою їх оцінки, аналізу та інтерпретації в інтересах медичного забезпечення військ.

Медичне забезпечення – окремий вид забезпечення військ (сил), що являє собою систему заходів щодо збереження та зміцнення здоров'я особового складу, запобігання виникненню і розповсюдженню хвороб, надання медичної допомоги військовослужбовцям, лікування і відновлення їх працездатності та боєздатності після поранень, уражень, захворювань і травм. Воно включає організаційні, лікувально-профілактичні (лікувально-евакуаційні), санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи, медичну розвідку, заходи медичного захисту особового складу від впливу уражаючих факторів радіаційного, хімічного та біологічного походження, медичне постачання.

Медичне сортування – розподіл поранених (уражених) на групи за ознакою потреби в однорідних лікувально-евакуаційних і профілактичних заходах. Зміст цих заходів визначається відповідно до медичних показань, обсягів медичної допомоги і порядку евакуації в конкретних умовах обстановки.

Медичні сили – сукупність органів управління медичним забезпеченням, закладів охорони здоров'я, медичних служб та медичних підрозділів військових частин, військових навчальних закладів та установ ЗС України зі своїми силами і засобами, об'єднаних спільною метою та завданнями для цілеспрямованої діяльності щодо збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців, запобігання виникненню і розповсюдженню хвороб, надання медичної допомоги військовослужбовцям, лікування і відновлення їх боєздатності та працездатності після поранень, уражень, захворювань та травм.

Обсяг медичної допомоги – сукупність лікувально-евакуаційних заходів, що надаються пораненим (ураженим, хворим) на даному етапі медичної евакуації. Обсяги медичної допомоги на кожному етапі визначаються відповідними клінічними протоколами та військово-медичними стандартами.

Охорона здоров'я – система заходів, які здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, медичними та фармацевтичними працівниками і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя.

Перша лікарська допомога – комплекс заходів, спрямованих на боротьбу із загрозливими для життя наслідками бойових уражень, надання невідкладної допомоги, профілактику шоку та інших тяжких ускладнень, недопущення розвитку раневих інфекцій та підготовку поранених (уражених, хворих) до подальшої евакуації. Вона надається лікарями загальної практики в медичних пунктах батальйонів (дивізіонів), що очолюють лікарі, в медичних пунктах полків і в медичних ротах бригад. Залежно від обставин перша лікарська допомога може надаватися в повному або скороченому обсязі.

Перша медична (домедична) допомога – комплекс заходів, що здійснюються з метою запобігання або зменшення тяжких наслідків поранень (уражень), виникнення ускладнень або врятування життя поранених (уражених) шляхом проведення найпростіших медичних заходів. Вона надається безпосередньо на місці поранення (ураження) або в найближчому укритті самими військовослужбовцями у порядку само- і взаємодопомоги, стрільцями-санітарами, санітарами, водіями-санітарами, бойовими медиками та старшими бойовими медиками підрозділів, а також особовим складом підрозділів, що виділяються для рятувальних робіт в осередках масових уражень.

Рівень медичного забезпечення – інтегроване та комплексне поняття, що об'єднує сили і засоби медичної служби, їх спроможності з медичного забезпечення військ, насамперед з надання медичної допомоги та евакуації поранених (уражених, хворих). З урахуванням впровадження в Збройних Силах України стандартів НАТО проведення медичного забезпечення військ передбачається здійснювати в рамках чотирьох рівнів. Кожний з чотирьох рівнів медичного забезпечення передбачає певний перелік лікувально-евакуаційних заходів, які проводяться з урахуванням встановлених часових нормативів.

Управління Медичними силами – це цілеспрямована діяльність командувача Медичних сил ЗС України, органів управління медичним забезпеченням, начальників медичних служб щодо впливу на підпорядковані сили і засоби з метою виконання завдань за призначенням та досягнення поставленої мети.

Хірургія / реанімація з контролю за збитками (Damage Control Surgery/Resuscitation) – сучасна хірургічна тактика або тактика контролю пошкоджень, що спрямована на мінімізацію обсягу первинного хірургічного втручання у тяжкопоранених з подальшим виконанням відтермінованого остаточного хірургічного втручання після стабілізації їх стану.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
ВВД	Вивчення, узагальнення та впровадження досвіду медичного забезпечення
ВКДП	Військова керівна деталізована публікація
ВКП	Військова керівна публікація
ВМГ	Військовий мобільний госпіталь
ВМКЦ	Військово-медичний клінічний центр
ГШ ЗС України	Генеральний штаб Збройних Сил України
ЗОЗ	Заклад охорони здоров'я
ЗС України	Збройні Сили України
КМКіВМ	Кафедра медицини катастроф і військової медицини
МЗ	Медичне забезпечення
МОЗ України	Міністерство охорони здоров’я України
МО України	Міністерство оборони України
НВМКЦ “ГВКГ”	Національний військово-медичний клінічний центр “Головний військовий клінічний госпіталь”
ОВУ	Органи військового управління
УВМА	Українська військово-медична академія
АР	Союзна публікація (стандарт НАТО)
ADP (ВКП)	Army Doctrine Publication Військова керівна публікація
МР	Багатонаціональна публікація (стандарт НАТО)
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)
STANAG	Угода НАТО зі стандартизації

1. ЗАВДАННЯ МЕДИЧНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

1.1. Завдання Медичних сил та заходи, що ними виконуються, визначаються: станом здоров'я, фізичним розвитком, рівнем і характером захворюваності особового складу; умовами бойової підготовки та побуту військ (сил); порядком та характером їх застосування; санітарно-епідемічним станом та клімато-географічними умовами розташування військ (сил).

1.2. Незалежно від умов діяльності ЗС України на Медичні сили покладаються такі основні завдання:

забезпечення високої бойової та мобілізаційної готовності органів управління Медичних сил, медичної служби військових частин і військово-медичних закладів;

організація та проведення медичних заходів щодо збереження та зміцнення здоров'я військовослужбовців, забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя військ у різних умовах їх діяльності;

організація та проведення лікувально-профілактичних заходів серед особового складу ЗС України, надання медичної допомоги військовослужбовцям, їх лікування та реабілітація відповідно до стандартів медичної допомоги (медичних стандартів);

участь у комплектуванні ЗС України особовим складом, придатним для проходження військової служби за станом здоров'я;

надання медичної допомоги ветеранам військової служби та іншим особам, які відповідно до законодавства мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я ЗС України;

забезпечення військ (сил) медичним майном та спеціальною медичною технікою;

підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації медичного персоналу та наукове вирішення проблем медичного забезпечення військ;

підготовка особового складу військ (сил) з тактичної медицини, пропаганда гігієнічних знань та здорового способу життя.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА МЕДИЧНИХ СИЛ

2.1. Основні вимоги до організаційної побудови Медичних сил

2.1.1. Організаційна побудова Медичних сил повинна відповідати структурі та чисельності ЗС України, покладеним на них завданням, а також враховувати існуючу укомплектованість підготовленим медичним персоналом, забезпеченість медичним майном та медичною технікою.

2.1.2. Основною вимогою до організаційної побудови Медичних сил є уніфікація організаційно-штатної структури військово-медичних закладів та медичних підрозділів військових частин (далі – медичні підрозділи), мобільність та модульний принцип їх побудови, що забезпечує взаємозамінність окремих

елементів (функціональних підрозділів) і сприяє підвищенню живучості (стійкості) системи медичного забезпечення.

2.1.3. Модульний підхід до побудови системи медичного забезпечення сприяє підвищенню функціональних спроможностей медичних підрозділів та військово-медичних закладів на всіх рівнях медичного забезпечення, забезпечує сумісність медичних служб ЗС України та інших складових сил оборони між собою та з національними медичними ресурсами, а також з медичними службами збройних сил держав – членів НАТО.

Модульний підхід дає можливість підсилення медичних підрозділів та військово-медичних закладів за рахунок інших та без порушення організаційної структури, а також організації їх роботи. Він ґрунтується на формуванні організаційно-штатних та функціональних структур (у тому числі застосування інженерно-технічних споруд для їх розгортання), які передбачають об’єднання в єдине ціле окремих стандартизованих одиниць (модулів), комбінація яких дозволяє зазначеним закладам ефективно виконувати завдання медичного забезпечення військ (сил) із збереженням достатньої автономності, цілісності та функціональної спроможності кожного окремого модуля.

2.2. Організаційна структура медичних підрозділів

2.2.1. Організаційна структура медичних підрозділів різних видів, родів військ (сил) ЗС України має певні відмінності відповідно до особливостей їх застосування та організації медичного забезпечення.

2.2.2. До сил і засобів Медичних сил належать органи управління, медичні підрозділи (медичні пункти, медичні роти, поліклініки), військово-медичні заклади (лікарняні, амбулаторно-поліклінічні, заклади переливання крові, санаторно-курортні, установи з проведення лабораторних та інструментальних досліджень і випробувань, фармацевтичні (аптечні), медико-соціальні експертні комісії) навчальні заклади, укомплектовані особовим складом, медичним майном і технікою, а також евакуаційно-транспортні підрозділи.

Медичні підрозділи та військово-медичні заклади відповідно до законодавства України є закладами охорони здоров’я.

Організаційно-штатна структура Медичних сил будується відповідно до організаційної побудови ЗС України та органів військового управління.

2.2.3. Головним органом військового управління в системі медичного забезпечення ЗС України є Командування Медичних сил Збройних Сил України (далі – Командування Медичних сил), що призначене для забезпечення реалізації права на охорону здоров’я та медичну допомогу, санаторно-курортне лікування та реабілітацію військовослужбовців, ветеранів військової служби, членів їх сімей, ветеранів війни та інших категорій громадян, яким законодавством

України надано право користування закладами охорони здоров'я ЗС України, організації медичного забезпечення ЗС України та координації заходів медичного забезпечення інших складових сил оборони.

2.2.4. Медичні служби (медичні центри, управління, відділи, групи) видів, родів військ (сил) ЗС України (далі – органи управління медичним забезпеченням ЗС України) призначені для планування, організації та управління медичним забезпеченням застосування військ (сил) в особливий період, забезпечення високої бойової та мобілізаційної готовності підпорядкованої медичної служби, здійснення контролю за бойовою та спеціальною підготовкою особового складу медичної служби та керівництва медичними службами підпорядкованих військових частин і установ з повноваженнями надавати вказівки, розпорядження і роз'яснення з питань медичного забезпечення.

Для здійснення медичного забезпечення військ (сил) в особливий період органам управління медичним забезпеченням ЗС України можуть надаватися в оперативне (тимчасове) підпорядкування військові мобільні госпіталі та/або мобільні медичні підрозділи (передові хірургічні групи, лікарсько-сестринські бригади, пересувні стоматологічні кабінети тощо) та евакуаційно-транспортні підрозділи.

2.2.5. Медичні служби військових частин та вищих військових навчальних закладів (військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти), навчальних центрів, призначені для планування, організації та здійснення медичного забезпечення військовослужбовців, забезпечення їх індивідуальними засобами медичного захисту, проведення занять з тактичної медицини, організації і проведення у військових частинах комплексу санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів, а також здійснення заходів медичного контролю за розміщенням військ (сил), організацією харчування та водопостачання, організацією лазне-прального обслуговування особового складу, забезпечення військових частин необхідним медичним майном, а також участі у проведенні роботи з пропаганди гігієнічних знань та здорового способу життя.

2.2.6. Основу медичної служби військової частини становлять медичні підрозділи або особовий склад медичної служби у військових підрозділах. Кожна військова частина або військовий підрозділ мають у своєму складі такі відповідні елементи медичної служби:

поліклініка або медичний пункт – у вищих військових навчальних закладах;

медична рота або медичний пункт – у бригаді;

медичний пункт – у полку, батальйоні (дивізіоні);

старший бойовий медик – у роті (батареї);

бойовий медик – у взводі.

2.2.6.1. Поліклініка або медичний пункт у вищих військових навчальних закладах (військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти), навчальному центрі, утворюються залежно від чисельності постійного та перемінного (слухачі чи курсанти) складу та призначені для медичного забезпечення особового складу навчального закладу (проведення організаційних, лікувально-профілактичних (лікувально-евакуаційних), санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів, заходів медичного постачання). Вони комплектуються лікарями загальної практики та, за необхідності, лікарями вузьких спеціальностей з урахуванням особливостей медичних вимог до стану здоров'я слухачів чи курсантів. Основою діяльності поліклінік та медичних пунктів у навчальних закладах є медичне забезпечення навчального процесу, надання першої лікарської допомоги, а також невідкладної медичної допомоги.

2.2.6.2. Медична рота є медичним підрозділом бригади і призначена для медичного забезпечення особового складу бригади (проведення організаційних, лікувально-профілактичних (лікувально-евакуаційних), санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів, заходів медичного постачання та заходів медичного захисту від дії хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї) як у мирний час, так і в особливий період. Основою діяльності медичної роти в рамках проведення лікувально-профілактичних (лікувально-евакуаційних) заходів є надання першої лікарської допомоги, а також невідкладної медичної допомоги пораненим, ураженим, травмованим і хворим військовослужбовцям.

2.2.6.3. Медичний пункт бригади, полку, батальйону (за умов укомплектування його лікарем загальної практики) є медичним підрозділом, призначеним для медичного забезпечення особового складу бригади, полку, батальйону (проведення організаційних, лікувально-профілактичних (лікувально-евакуаційних), санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів, заходів медичного постачання та заходів медичного захисту від дії хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї) як у мирний час, так і в особливий період. Основним видом медичної допомоги, що надається в медичному пункті бригади, полку, є перша лікарська допомога. В медичному пункті батальйону надається долікарська (фельдшерська) допомога або перша лікарська допомога (за умов укомплектування його лікарем загальної практики).

2.2.6.4. Основним завданням старших бойових медиків, бойових медиків є надання першої медичної (домедичної) допомоги пораненим, ураженим, травмованим і хворим військовослужбовцям, а також проведення занять з тактичної медицини.

2.2.7. Призначення і завдання медичної служби видів, родів військ (сил) ЗС України, військових угруповань видів ЗС України та військових частин, обов'язки, права і відповідальність посадових осіб цих служб визначаються військовими статутами, наказами МО України, Головнокомандувача ЗС України, Генерального штабу ЗС України, Командування Медичних сил,

положеннями (основними завданнями і функціями) про зазначені служби, які розробляються на підставі цієї Доктрини та затверджуються за підпорядкованістю.

2.2.8. Для медичного забезпечення ЗС України створюються відповідні військово-медичні заклади, які розташовуються з урахуванням дислокації військ і здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України. Частина цих закладів призначена для медичного забезпечення військ (сил) у польових умовах. Призначення, основні завдання, функції та повноваження військово-медичних закладів визначені відповідними положеннями.

2.2.9. Основними лікарняними закладами є Національний військово-медичний клінічний центр "Головний військовий клінічний госпіталь" (далі – НВМКЦ "ГВКГ"), Військово-медичний клінічний лікувально-реабілітаційний центр та військово-медичні клінічні центри регіонів (далі – ВМКЦ), які мають у підпорядкуванні у визначених регіонах військові госпіталі, поліклініки з денним стаціонаром та військові мобільні госпіталі. Вони здійснюють надання медичної допомоги та проводять лікування військовослужбовців та інших осіб за видами медичної допомоги, що визначені Основами законодавства України про охорону здоров'я, та відповідно до встановлених рівнів медичного забезпечення, стандартів медичної допомоги (медичних стандартів) та військово-медичних стандартів.

2.2.9.1. НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів є лікувальними закладами, що виконують функцію головного закладу з організації та надання медичної допомоги особовому складу ЗС України, ветеранам військової служби та іншим особам, які відповідно до законодавства мають право на медичне обслуговування в адміністративно-територіальній зоні відповідальності. НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів надають спеціалізовану та високоспеціалізовану медичну допомогу, здійснюють адміністративне управління підпорядкованими військовими госпіталями, поліклініками з денним стаціонаром та військовими мобільними госпіталями, а також методичне керівництво медичними службами військових частин, дислокованих в їх зоні відповідальності незалежно від видової підпорядкованості, та надають їм практичну допомогу у проведенні лікувально-профілактичних заходів.

Військово-медичні клінічні центри, на базі яких розташовані структурні підрозділи закладів вищої медичної освіти, медичних наукових і науково-дослідних установ та спільно з якими здійснюється робота із забезпечення лікувально-діагностичного процесу, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації медичних кадрів та проведення медичних наукових досліджень, називаються клінічними.

2.2.9.2. Військовий госпіталь є лікувальним закладом, призначеним для надання кваліфікованої та за окремими напрямами – спеціалізованої медичної допомоги. Військові госпіталі мають визначену зону відповідальності, в межах якої надають медичну допомогу військовослужбовцям, ветеранам військової

служби та іншим особам, які відповідно до законодавства мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я ЗС України, та здійснюють методичне керівництво медичними службами військових частин, дислокованих в їх зоні відповідальності незалежно від видової підпорядкованості, та надають їм практичну допомогу у проведенні лікувально-профілактичних заходів.

2.2.9.3. Військовий мобільний госпіталь є спеціалізованим, багатопрофільним, мобільним лікувальним закладом охорони здоров'я ЗС України, що призначений для надання кваліфікованої та окремих елементів спеціалізованої медичної допомоги пораненим, травмованим, ураженим, хворим військовослужбовцям та цивільним особам, за визначеним рівнем і обсягом з подальшою евакуацією за призначенням в лікувальні заклади вищого рівня в умовах мирного часу та особливий період, відповідно до вимог законодавства та положень міжнародного гуманітарного права.

2.2.9.4. Поліклініка з денним стаціонаром є амбулаторно-поліклінічним закладом, призначеним для надання першої лікарської, кваліфікованої та за окремими напрямами – спеціалізованої медичної допомоги в амбулаторно-поліклінічних умовах. Вона має визначену зону відповідальності, в межах якої надає медичну допомогу військовослужбовцям, ветеранам військової служби та іншим особам, які відповідно до законодавства мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я ЗС України, та здійснює методичне керівництво медичними службами військових частин, дислокованих в її зоні відповідальності незалежно від видової підпорядкованості, та надає їм практичну допомогу у проведенні лікувально-профілактичних заходів.

2.2.10. До військово-медичних закладів також належать Центральна військово-лікарська комісія ЗС України з підпорядкованими військово-лікарськими комісіями регіонів та Центральна стоматологічна поліклініка.

2.2.10.1. Центральна військово-лікарська комісія ЗС України разом з підпорядкованими військово-лікарськими комісіями регіонів призначена для організації та проведення військово-лікарської експертизи у ЗС України; контролю та перевірки якості лікувально-профілактичної роботи щодо військово-лікарської експертизи серед військовослужбовців у військових частинах і лікувальних закладах; контролю та узагальнення результатів лікувально-оздоровчої роботи серед допризовників, організації медичного огляду призовників, кандидатів на навчання у вищих військових навчальних закладах, військовослужбовців, громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, військовозобов'язаних та резервістів (кандидатів у резервісти) та розроблення пропозицій щодо покращення цієї роботи; а також керівництва позаштатними постійно діючими військово-лікарськими комісіями, організованими у військово-медичних закладах та при військових частинах, які дислокуються на території регіону, незалежно від підпорядкування.

2.2.10.2. Центральна стоматологічна поліклініка призначена для надання амбулаторної спеціалізованої стоматологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам військової служби та іншим особам, які відповідно до законодавства мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я ЗС України, а також організації та методичного керівництва стоматологічною

допомогою у ЗС України, яка надається у відповідних структурних підрозділах (стоматологічних поліклініках, відділеннях, кабінетах) військово-медичних закладів та медичних підрозділів, а також лікарями стоматологами.

2.2.11. До санаторно-курортних закладів належать центри медичної реабілітації та санаторно-курортного лікування, а також центральні військові клінічні санаторії та військові санаторії, які призначені для медичної, медико-психологічної реабілітації та санаторно-курортного лікування військовослужбовців, ветеранів військової служби, членів їх сімей та інших осіб, які відповідно до законодавства мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я ЗС України у спеціалізованих відділеннях за клінічними профілями з використанням переважно природних лікувальних факторів (клімату, мінеральних вод, грязей тощо), фізіотерапії, лікувальної фізкультури, дієтичного харчування та методів медико-психологічної реабілітації.

2.2.12. До фармацевтичних (аптечних) закладів належать центральні медичні склади, медичні склади, які призначені для отримання, розміщення, обліку, зберігання, накопичення, освіження і поновлення, консервації та переконсервації спеціальної техніки і пересувних медичних установок, табельного медичного майна, його ремонту та забезпечення ним військово-медичних закладів та військових частин; накопичення, зберігання, освіження і поновлення медичного майна непорушних запасів, формування і переформування комплектів, сумок, наборів; ремонту медичної техніки і майна яка вийшла із ладу у військово-медичних закладах та його списання.

2.2.13. Установи з проведення лабораторних та інструментальних досліджень і випробувань становлять основу Служби превентивної медицини Міністерства оборони України. До них належать регіональні санітарно-епідеміологічні управління і підрозділи, які за територіальним принципом здійснюють санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства України органами військового управління, військовими частинами, вищими військовими навчальними закладами, установами та організаціями ЗС України, а також підприємствами, що належать до сфери управління МО України, у тому числі національними контингентами, національним персоналом ЗС України під час їх участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, а також установ та організацій, що надають послуги на об'єктах МО України незалежно від форм їх власності і підпорядкованості; реалізацію ними санітарних, протиепідемічних та профілактичних заходів щодо профілактики інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь), хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних уражень людей; запобігання шкідливому впливу на стан їх здоров'я і життя факторів середовища життєдіяльності. Вони проводять державну санітарно-епідеміологічну експертизу, обстеження, розслідування, лабораторні та інструментальні дослідження і випробування, а також санітарну, гігієнічну, епідеміологічну та токсикологічну оцінку

середовища життєдіяльності особового складу військ (сил), об'єктів господарської та інших видів діяльності, продукції, робіт, послуг, проектної документації та видають висновок щодо їх відповідності (невідповідності) вимогам санітарних норм та здійснюють інші види діяльності щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя ЗС України.

2.2.14. До навчальних закладів та навчальних підрозділів Медичних сил належать Українська військово-медична академія, кафедри медицини катастроф та військової медицини закладів вищої медичної освіти та 205 навчальний центр (школа тактичної медицини ЗС України).

2.2.14.1. Українська військово-медична академія є вищим військово-медичним навчальним закладом IV (четвертого) рівня акредитації, що проводить підготовку фахівців з вищою освітою другого, третього та наукового рівнів. Основним напрямом діяльності УВМА є підготовка військово-медичних фахівців з вищою освітою, їх перепідготовка і підвищення кваліфікації для ЗС України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також правоохоронних органів та збройних сил іноземних держав, військова підготовка громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу медичної служби.

УВМА призначена для провадження освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та провадження лікувально-діагностичної діяльності.

УВМА безпосередньо підпорядкована Командуванню Медичних сил.

2.2.14.2. Кафедри медицини катастроф та військової медицини (далі – КМКіВМ) є структурними підрозділами закладів вищої медичної освіти і призначені для вивчення відповідних розділів щодо медичного забезпечення військ і цивільного населення під час дії особливого періоду, надзвичайного стану та інших кризових ситуацій, а також військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу медичної служби за визначеними військово-обліковими спеціальностями для Медичних сил ЗС України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також правоохоронних органів.

З питань організаційної роботи, адміністративно-господарської та організації освітнього процесу КМКіВМ підпорядковуються ректорам закладів вищої медичної освіти, а з питань підготовки офіцерів запасу медичної служби, організації проходження військової служби, проходження навчального збору та забезпечення медичною технікою і майном КМКіВМ підпорядковуються командувачу Медичних сил.

2.2.14.3. 205 навчальний центр (школа тактичної медицини ЗС України) є військовою навчальною частиною, яка призначена для проведення підготовки військовослужбовців до виконання завдань за призначенням на посадах бойових медиків і старших бойових медиків, а також проведення занять з тактичної медицини з військовослужбовцями військових частин Сухопутних військ ЗС України під час проведення їх бойового злагодження.

2.2.14.4. Окремі автосанітарні роти є військовими частинами, що призначені для проведення медичної евакуації поранених, уражених, травмованих і хворих військовослужбовців з медичних підрозділів, а також з осередків масових санітарних втрат на етапи медичної евакуації, що розгорнуті (утворені) за рахунок мобільних або стаціонарних військово-медичних закладів, медичних підрозділів чи цивільних закладів охорони здоров'я відповідно до встановлених рівнів медичного забезпечення.

Відповідно до призначення окремі автосанітарні роти комплектуються санітарними автомобілями або санітарними автобусами.

3. УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМИ СИЛАМИ

3.1. Органи управління медичним забезпеченням

3.1.1. Головною метою управління Медичними силами є підтримання визначеного рівня бойової та мобілізаційної готовності органів управління медичним забезпеченням, медичних підрозділів і військово-медичних закладів, їх всебічна підготовка до застосування та ефективної реалізації можливостей під час вирішення поставлених завдань. Управління передбачає наявність органів і пунктів управління, системи зв'язку та здійснюється шляхом використання науково обґрунтованих методів управління і сучасних технічних засобів (засоби збору та обробки інформації, зв'язку тощо).

3.1.2. Управління медичним забезпеченням ЗС України здійснюють органи управління медичним забезпеченням та начальники медичних служб, які підпорядковуються безпосередньо відповідним командувачам (командирам, начальникам) на всіх рівнях військового управління.

3.1.3. Комплектування органів управління медичним забезпеченням здійснюється із застосуванням принципу лідерства як вищого прояву майстерності управління, що передбачає розвиток та наявність у медичних керівників від тактичного до стратегічного рівнів особистісних якостей, професійних знань та практичних навичок, які дозволять їм у складних та динамічних умовах забезпечити ефективне управління наявними медичними ресурсами.

3.1.4. Сучасний медичний керівник має бути достатньо підготовленим та кваліфікованим фахівцем з питань організації та управління медичним забезпеченням, знати та вміло використовувати державне та міжнародне законодавство, нормативно-правові акти та керівні документи з питань охорони здоров'я та медичного забезпечення, розуміти значення медичного забезпечення для боєздатності військ (сил) та брати участь у плануванні їх застосування.

3.1.5. Органи управління медичним забезпеченням мають бути спроможними до планування, організації, управління та контролю за медичним забезпеченням військ (сил), а також бути забезпеченими надійним стійким

безперервним зв’язком і засобами автоматизації управління. Діяльність системи управління спрямована на своєчасне та ефективне медичне забезпечення військ (сил) та має передбачати забезпечення медичних підрозділів і військово-медичних закладів необхідними медичними ресурсами для надання медичної допомоги, лікування, евакуації поранених та їх інформаційного супроводу на всіх рівнях медичного забезпечення (етапах медичної евакуації).

3.1.6. Безпосереднє підпорядкування органів управління медичним забезпеченням (начальників Медичних сил) командувачам (командирам, начальникам) на всіх рівнях військового управління – необхідна умова ефективного управління медичним забезпеченням військ (сил). Начальники Медичних сил на всіх рівнях військового управління підпорядковуються безпосередньо командувачам (командирам) та співпрацюють з усіма структурними підрозділами управління, що є запорукою ефективного планування та проведення медичного забезпечення військ (сил). Особовий склад органів управління медичним забезпеченням має бути представлений в органах і на пунктах військового управління всіх рівнів, мати можливість користуватися даними розвідки та брати участь у плануванні застосування військ (сил).

3.1.7. Управління Медичними силами здійснюється Командуванням Медичних сил в загальній системі управління ЗС України через пункти військового управління і базується на загальних принципах та вимогах, що лежать в основі управління військами (силами).

Командування Медичних сил підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України, який безпосередньо здійснює загальне керівництво його діяльністю.

Основні завдання, функції та повноваження Командування Медичних сил відповідно до покладених на МО України та ЗС України завдань та функцій визначаються Положенням про Командування Медичних сил Збройних Сил України, що затверджується Головнокомандувачем Збройних Сил України.

Командування Медичних сил в межах своїх повноважень, на основі положень Конституції України та законів України, вимог актів, директив, доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів та директив МО України, Головнокомандувача Збройних Сил України, ГШ ЗС України розробляє проєкти законів України, актів Президента України, Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, проєкти нормативно-правових актів, наказів і директив МО України та ГШ ЗС України за напрямами своєї діяльності, а також видає накази, директиви, вказівки, розпорядження, роз’яснення щодо збереження життя і здоров’я військовослужбовців та медичного забезпечення ЗС України, організовує і контролює їх виконання.

Командування Медичних сил керує Службою превентивної медицини, підпорядкованими військово-медичними закладами, зі спеціальних питань щодо медичного забезпечення йому підпорядковані медичні служби (управління, відділи, групи) видів, родів військ (сил) ЗС України, які є структурними підрозділами відповідних органів військового управління.

Командування Медичних сил в процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє зі структурними підрозділами МО України та ГШ ЗС України, МОЗ України, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями.

Командування Медичних сил очолює командувач Медичних сил Збройних Сил України (далі – командувач Медичних сил), який за посадою є прямим начальником для усього особового складу Командування Медичних сил та особового складу Медичних сил і несе безпосередню відповідальність за виконання покладених на Командування Медичних сил завдань.

3.2. Медичні служби (управління, відділи, групи)

3.2.1. Органами військового управління медичним забезпеченням у видах, окремих родах військ (сил) ЗС України є медичні служби (центри, управління, відділи, групи).

Начальники медичних служб видів, окремих родів військ (сил) ЗС України підпорядковуються відповідним командувачам, а із питань медичного забезпечення – командувачу Медичних сил.

Основні завдання, функції та повноваження органів військового управління медичним забезпеченням у видах, окремих родах військ (сил) ЗС України визначаються положеннями, які затверджуються відповідними командувачами видів, родів військ (сил) ЗС України за погодженням з Командуванням Медичних сил.

3.2.2. Основними завданнями медичних служб (центрів, управлінь, відділів, груп) видів, окремих родів військ (сил) ЗС України є:

забезпечення постійної готовності медичних служб і медичних підрозділів військових частин до виконання завдань за призначенням та керівництво ними під час здійснення заходів з медичного забезпечення застосування військ (сил);

участь у плануванні застосування військ (сил), підготовці та проведенні навчань, тренувань;

участь у розробленні заходів щодо захисту особового складу військ (сил) від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї, а також заходів на випадок виникнення аварій на потенційно небезпечних об’єктах, розміщених в районах дислокації військ (сил);

планування, організація та здійснення медичного забезпечення підпорядкованих військових частин (підрозділів);

організація та проведення всебічного медичного контролю за навчально-бойовою підготовкою, життєдіяльністю та побутом військ (сил);

організація та проведення лікувально-профілактичних (лікувально-евакуаційних заходів), санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів;

планування та організація проведення медичних оглядів і обстежень особового складу військ (сил);

організація та проведення медичного контролю за фізичною підготовкою особового складу, пропагування серед військовослужбовців гігієнічного виховання та здорового способу життя;

аналіз захворюваності особового складу військ (сил), планування та організація проведення медичних заходів щодо зниження захворюваності та травматизму у військах;

контроль за виконанням установлених норм розміщення, харчування, водопостачання, лазне-прального обслуговування особового складу;

здійснення контролю за санітарним станом районів розташування військ, об'єктів харчування та водопостачання, житлових та господарських приміщень;

визначення потреби та планування забезпечення медичним майном і технікою підпорядкованих військових частин, а також мобілізаційного розгортання військ (сил);

організація ведення обліку, зберігання і належного використання медичного майна і техніки, виробів медичного призначення;

організація та здійснення контролю за проведенням спеціальної підготовки особового складу Медичних сил, військово-медичної підготовки (занять з тактичної медицини) у військових частинах;

взаємодія з іншими службами забезпечення військ (сил), зокрема службою ветеринарної медицини, продовольчою, речовою, автомобільною, квартирно-експлуатаційною, інженерною, зв'язку, службою радіаційного, хімічного і біологічного захисту тощо;

організація взаємодії з керівниками військових та цивільних закладів охорони здоров'я в районах розміщення та застосування військ (сил);

ведення встановлених форм медичного обліку і звітності;

підготовка проєктів наказів командувачів видів, окремих родів військ (сил) ЗС України з питань медичного забезпечення військ (сил);

узагальнення досвіду роботи військово-медичних закладів і медичних підрозділів, а також впровадження в практику діяльності Медичних сил передових форм і методів медичного забезпечення.

3.2.3. Медичні служби (центри, управління, відділи, групи) видів, родів військ (сил) ЗС України відповідно до покладених на них завдань:

беруть участь у розробці наказів командувачів видів, окремих родів військ (сил) ЗС України з питань медичного забезпечення, віднесених до їх компетенції;

беруть участь у плануванні медичного забезпечення застосування військ (сил);

організовують і проводять у військах (силах) лікувально-профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я військовослужбовців;

забезпечують своєчасне надання військовослужбовцям встановлених видів медичної допомоги у необхідних обсягах;

вивчають стан здоров'я військовослужбовців, вживають заходів щодо запобігання та зниження захворюваності, травматизму і працевтрат;

планують та організовують санаторно-курортне лікування військовослужбовців;

проводять аналіз стану та ефективності системи медичного забезпечення військ (сил), розробляють пропозиції щодо її удосконалення;

визначають потребу та ведуть оперативний облік медичного майна за підпорядковані медичні підрозділи військових частин;

визначають потребу та планують забезпечення медичним майном та технікою мобілізаційного розгортання військ (сил);

беруть участь у підготовці та проведенні штабних навчань і тренувань із військами (силами);

організують та проводять заняття з індивідуальної підготовки офіцерського, сержантського (старшинського) та рядового складу медичної служби;

здійснюють контроль за проведенням спеціальної підготовки особового складу медичних підрозділів військових частин;

здійснюють взаємодію з оперативно-медичним управлінням НВМКЦ "ГВКГ" та оперативно-медичними управліннями ВМКЦ регіонів з питань медичного забезпечення військ (сил);

забезпечують дотримання законодавства України з питань охорони здоров'я та норм міжнародного гуманітарного права в медичному забезпеченні військ (сил);

здійснюють взаємодію з іншими службами забезпечення військ (сил), зокрема службою ветеринарної медицини, продовольчою, речовою, автомобільною, квартирно-експлуатаційною, інженерною, зв'язку, службою радіаційного, хімічного і біологічного захисту тощо;

ведуть встановлені форми медичного обліку і звітності;

готують проєкти наказів командувачів видів, окремих родів військ (сил) ЗС України з питань медичного забезпечення військ (сил);

узагальнюють досвід роботи військово-медичних закладів і медичних підрозділів, а також забезпечують впровадження в практику діяльності медичних служб військових частин передових форм і методів медичного забезпечення.

3.2.4. Керівництво медичним забезпеченням і медичною службою військової частини (установи) здійснює начальник медичної служби військової частини (установи), який безпосередньо підпорядковується командиру військової частини (установи).

Основні завдання медичних служб військових частин та установ:

планування, організація та здійснення заходів медичного забезпечення військовослужбовців у мирний час та особливий період;

участь у розробці плану бойової та мобілізаційної підготовки та організація його виконання за своїм напрямком;

проведення лікувально-профілактичних (лікувально-евакуаційних) заходів у встановлених обсягах відповідно до стандартів медичної допомоги (медичних стандартів) та військово-медичних стандартів;

здійснення санітарного нагляду за умовами військової праці, виконанням санітарно-гігієнічних норм і правил розміщення, харчування, водопостачання, лазне-прального обслуговування, особового складу, захороненням загиблих та померлих військовослужбовців;

проведення протиепідемічних заходів, спрямованих на запобігання виникненню та розповсюдженню інфекційних захворювань;

організація та проведення медичної розвідки в смузі бойових дій, району розташування військової частини;

проведення медичного контролю за збереженням здоров'я військовослужбовців, організація і здійснення медичних заходів щодо його зміцнення, пропагування гігієнічних знань та здорового способу життя;

проведення медичних заходів із захисту особового складу від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї;

забезпечення підрозділів військової частини індивідуальними засобами медичного захисту, а медичних підрозділів – медичним майном і медичною технікою, її технічне обслуговування;

створення, утримання та облік непорушних запасів медичного майна, його своєчасне поновлення та освіження;

ведення медичного обліку відповідно до вимог нормативних документів та подання звітності згідно з Табелем термінових донесень;

проведення спеціальної підготовки особового складу медичної служби та занять з тактичної медицини з особовим складом військової частини.

Начальники медичних служб військових частин та установ підпорядковуються командирам військових частин (начальникам установ), а із питань медичного забезпечення – вищому начальнику медичної служби.

3.2.5. Медичні служби військових частин, основу яких становлять медичні роти та медичні пункти, організовують та проводять лікувально-профілактичні (лікувально-евакуаційні), санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи, забезпечення особового складу військових підрозділів індивідуальними засобами медичного захисту та проводять заняття з військово-медичної підготовки (тактичної медицини).

Відповідно до покладених на них завдань вони:

планують, організовують та проводять заходи медичного забезпечення військовослужбовців у мирний час та особливий період;

беруть участь у розробці плану бойової та мобілізаційної підготовки військової частини та організовують його виконання за своїм напрямком;

проводять лікувально-профілактичні (лікувально-евакуаційні) заходи у встановленому обсязі відповідно до стандартів медичної допомоги (медичних стандартів) та військово-медичних стандартів;

надають військовослужбовцям медичну допомогу відповідно до видів медичної допомоги, що встановлені для рівнів медичного забезпечення;

організовують надання невідкладної та екстреної медичної допомоги у військовій частині;

здійснюють заходи щодо своєчасного виявлення хворих військовослужбовців, надання їм необхідної медичної допомоги;

проводять амбулаторне обстеження та лікування хворих військовослужбовців, стаціонарне лікування у лазареті медичного пункту чи медичній роті, або направлення і транспортування у НВМКЦ «ГВКГ» або

ВМКЦ регіону чи у військовий госпіталь хворих, які потребують обстеження і лікування в госпітальних умовах;

організовують і проводять консультації хворих військовослужбовців у фахівців лікувальних закладів;

ведуть облік військовослужбовців, які перебувають на лікуванні за межами військових частин, та контролюють їх повернення до військових частин;

проводять відновлювальне лікування в медичному пункті (медичній роті) військовослужбовців після виписки їх з ВМКЦ або військового госпіталю відповідно до висновків фахівців;

планують, організовують та беруть участь у проведенні диспансеризації військовослужбовців військової частини;

здійснюють медичний контроль за збереженням здоров'я військовослужбовців, організовують і проводять медичні заходи щодо його зміцнення, пропагування гігієнічних знань та здорового способу життя;

постійно вивчають умови навчально-бойової підготовки та побуту військовослужбовців з метою виявлення факторів, які шкідливо впливають на їх здоров'я та є причинами виникнення захворювань і травм, а також розробляють на цій основі та проводять комплексних профілактичних заходів;

здійснюють відбір військовослужбовців для проведення санаторно-курортного лікування;

організовують направлення військовослужбовців для проведення військово-лікарської та лікарсько-льотної експертизи;

беруть участь та організовують проведення на базі військових частин дня донора;

здійснюють первинний санітарний нагляд за розміщенням військ, організацією водопостачання і харчування особового складу, лазне-пральним обслуговуванням та умовами військової праці;

організовують та проводять заходи, спрямовані на підвищення специфічної резистентності військовослужбовців до інфекційних захворювань;

проводять комплекс протиепідемічних заходів, спрямованих на недопущення занесення інфекційних захворювань у військові колективи, а у разі їх появи – локалізацію та ліквідацію;

організовують і проводять медичну розвідку в смузі бойових дій (району розташування) військової частини;

проводять медичні заходи щодо захисту особового складу від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї, забезпечують особовий склад військової частини індивідуальними засобами медичного захисту;

ведуть облік медичного майна та медичної техніки, забезпечують її технічне обслуговування, створюють, утримують та ведуть облік непорушних запасів медичного майна, а також його своєчасне поновлення та освіження;

ведуть медичний статистичний облік відповідно до вимог нормативних документів та подають звітність згідно з Табелем термінових донесень;

проводять заходи спеціальної підготовки з особовим складом медичної служби та заняття з тактичної медицини з особовим складом військової частини.

3.3. Оперативно-медичні управління НВМКЦ “ГВКГ” та ВМКЦ регіонів

3.3.1. Медичне забезпечення ЗС України, зокрема проведення лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів та медичного постачання у мирний час здійснюється за територіальним принципом через оперативно-медичні управління НВМКЦ “ГВКГ” та ВМКЦ регіонів (далі – оперативно-медичні управління центрів).

Оперативно-медичні управління центрів створюються з метою методичного керівництва та практичної допомоги з питань організації медичного забезпечення військових частин, вищих військових навчальних закладів, установ, підприємств і організацій ЗС України, керівництва підпорядкованими військово-медичними закладами, а зі спеціальних питань – медичними підрозділами в зоні відповідальності за територіальним принципом, а також для здійснення контролю за виконанням вимог законодавства щодо охорони здоров’я військовослужбовців, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя військових частин і установ.

З питань медичного забезпечення військ (сил) вони взаємодіють з медичними службами (управліннями, відділами, групами) видів, окремих родів військ (сил) ЗС України, з військово-медичними службами інших військових формувань та департаментами (управліннями) охорони здоров’я обласних державних адміністрацій в зоні його відповідальності.

3.3.2. Основні завдання оперативно-медичних управлінь центрів:

планування та організація медичного забезпечення військ у зоні відповідальності НВМКЦ “ГВКГ” та ВМКЦ регіонів;

керівництво підпорядкованими військово-медичними закладами та зі спеціальних питань – медичними підрозділами в зоні відповідальності;

організація та контроль за проведенням лікувально-профілактичних заходів (медичне спостереження за станом здоров’я військовослужбовців, проведення диспансеризації та медичних оглядів, надання екстреної медичної допомоги);

організація та управління медичною евакуацією хворих (травмованих) військовослужбовців до військово-медичних закладів;

здійснення контролю за виконанням вимог чинного законодавства щодо охорони здоров’я військовослужбовців, забезпеченням санітарного та епідеміологічного благополуччя військових частин;

організація забезпечення військових частин лікарськими засобами та медичними виробами;

проведення заходів спеціальної медицини;

організація перевірок та контроль за діяльністю підпорядкованих військово-медичних закладів і військово-медичних підрозділів, дислокованих в зоні відповідальності незалежно від їх видової підпорядкованості;

організація добору та підвищення кваліфікації медичних фахівців у підпорядкованих військово-медичних закладах та медичних підрозділах військових частин та установ, дислокованих в зоні відповідальності незалежно від їх видової підпорядкованості;

узагальнення досвіду роботи військово-медичних закладів та медичних підрозділів військових частин, а також впровадження в практику діяльності медичної служби передових форм і методів медичного забезпечення;

організація та контроль за проведенням військово-медичної підготовки (занять з тактичної медицини) з особовим складом військ (сил);

в особливий період додатково:

організація медичного забезпечення військових частин територіальної оборони;

проведення медичних заходів з відновлення боєздатності військових частин, що прибувають в зону відповідальності НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів для її проведення;

проведення заходів з відновлення спроможностей медичних підрозділів військових частин, що прибувають в зону відповідальності НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів (поповнення некомплекту медичного персоналу, медичної техніки та майна, відновлення та удосконалення навичок з надання медичної допомоги пораненим та хворим).

3.3.3. Оперативно-медичні управління центрів відповідно до покладених завдань здійснюють у визначених зонах відповідальності:

безпосереднє керівництво підпорядкованими військово-медичними закладами, а зі спеціальних питань – медичними підрозділами, дислокованих в зоні відповідальності незалежно від їх видової підпорядкованості;

підтримання бойової та мобілізаційної готовності підпорядкованих військово-медичних закладів, цілеспрямовану підготовку наявних сил і засобів для успішного вирішення завдань медичного забезпечення у мирний час та особливий період;

організацію бойової та спеціальної підготовки особового складу військово-медичних закладів та медичних підрозділів військових частин, дислокованих в зоні відповідальності незалежно від їх видової підпорядкованості;

методичне керівництво та надання практичної допомоги медичній службі військової ланки в удосконаленні лікувально-профілактичної роботи у військових частинах;

організацію своєчасного надання військовослужбовцям встановлених видів медичної допомоги в необхідних обсягах;

вивчення особливостей бойової підготовки військ (сил), військової служби, життя та побуту військовослужбовців з метою виявлення факторів, які негативно впливають на стан їх здоров'я, і своєчасне проведення профілактичних заходів;

регулярне проведення аналізу захворюваності та травматизму особового складу, підготовку рекомендацій командирам військових частин щодо їх зниження;

організацію проведення та контроль диспансеризації і поглиблених медичних оглядів військовослужбовців;

організацію медичного забезпечення бойової підготовки військ (сил) та багатонаціональних навчань;

контроль за роботою санаторно-відбіркових комісій військових частин;

контроль за організацією та проведенням протиепідемічних заходів у військових частинах;

планування та організацію поточного постачання медичної техніки та майна підпорядкованим військово-медичним закладам та медичним підрозділам військових частин, що перебувають на забезпеченні, ведення обліку та звітності;

організацію медичного обліку і звітності у підпорядкованих військово-медичних закладах та медичних підрозділах військових частин, дислокованих в зоні відповідальності незалежно від їх видової підпорядкованості;

організацію підвищення кваліфікації та атестування фахівців в сфері охорони здоров'я підпорядкованих військово-медичних закладів та медичних підрозділів, дислокованих в зоні відповідальності незалежно від їх видової підпорядкованості;

організацію роботи щодо добору медичного персоналу для його професійного росту (формування списків кандидатів для призначення на вищі посади, направлення на навчання, вивчення іноземних мов тощо);

організацію, контроль за проведенням та наданням методичної допомоги під час занять з тактичної медицини;

узагальнення досвіду роботи військово-медичних закладів та медичних підрозділів, а також впровадження в практику діяльності медичної служби передових форм і методів медичного забезпечення;

проведення діяльності, пов'язаної з дотриманням вимог чинного законодавства щодо збереження державної таємниці;

в особливий період додатково:

організовують медичне забезпечення військових частин територіальної оборони;

організовують проведення медичних заходів з відновлення боєздатності військових частин, що прибувають в зону відповідальності НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів для її проведення;

проводять заходи з відновлення спроможностей медичних підрозділів військових частин, що прибувають в зону відповідальності НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів (поповнення некомплекту медичного персоналу, медичної техніки та майна, відновлення та удосконалення навичок з надання медичної допомоги пораненим та хворим).

4. ОРГАНІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

4.1. Загальні положення, принципи і вимоги щодо організації медичного забезпечення військ (сил)

4.1.1. Основним завданням Медичних сил ЗС України є здійснення медичного забезпечення як у мирний час, так і в особливий період.

Медичне забезпечення передбачає проведення у військах (силах) лікувально-профілактичних заходів, надання всіх видів безоплатної медичної допомоги військовослужбовцям, у тому числі і стоматологічної, а також проведення медичної і медико-психологічної реабілітації.

Військовослужбовці забезпечуються безоплатною медичною допомогою у медичних підрозділах військових частин і з'єднань, а також у закладах охорони здоров'я ЗС України. У разі їх відсутності або відсутності відповідних відділень чи спеціального медичного обладнання за місцем проходження військової служби або за місцем проживання військовослужбовців, а також у невідкладних випадках, медична допомога надається у державних або комунальних закладах охорони здоров'я чи у закладах охорони здоров'я інших центральних органів виконавчої влади.

Здоров'я військовослужбовців є важливою складовою боєздатності військ. Належне медичне забезпечення військ, своєчасна та якісна медична допомога і медична евакуація поранених, уражених, травмованих і хворих з районів бойових дій сприяють зміцненню бойового духу військовослужбовців.

4.1.1. Загальні положення, принципи і вимоги щодо організації медичного забезпечення військ (сил) розробляються та застосовуються на підставі законодавства України з питань охорони здоров'я, стандартів і клінічних протоколів надання медичної допомоги, військово-медичних стандартів, з урахуванням вимог ООН та положень Женевських конвенцій про захист жертв війни, а також Принципів і політики медичного забезпечення НАТО і Спільної доктрини з медичного забезпечення НАТО.

4.1.2. Медичне забезпечення військовослужбовців під час дії особливого періоду, надзвичайного стану, інших кризових ситуацій має проводитися в обсягах, що максимально відповідають основним вимогам мирного часу. За таких умов змінюється лише організація медичного забезпечення військ (сил) відповідно до характеру збройного конфлікту та конкретних умов оперативної і бойової обстановки.

4.1.3. Запорукою ефективності медичного забезпечення є його завчасне планування та ефективне управління. Планування медичного забезпечення здійснюється в загальній системі планування підготовки та застосування військ (сил).

Планування проводиться завчасно з метою формування необхідного комплекту сил та засобів Медичних сил, визначення порядку проведення та обсягів лікувально-евакуаційних (лікувально-профілактичних) заходів на підставі розрахунку можливих санітарних втрат (захворюваності військовослужбовців) і потреби в медичних ресурсах. Під час планування медичного забезпечення використовуються дані медичної розвідки та враховуються наявні сили і засоби Медичних сил ЗС України, військово-медичних служб інших військових формувань (інших складових сил оборони) та системи охорони здоров'я цивільного населення (цивільних закладів охорони здоров'я).

З метою якісного планування медичного забезпечення та ефективного управління ним, своєчасного інформування командувачів (командирів, начальників) щодо можливих обсягу і ризиків проведення лікувально-евакуаційних заходів керівник (представник) органу управління медичним забезпеченням бере участь у плануванні застосування військ (сил) в частині їх медичного забезпечення.

Планування медичного забезпечення військ (сил) має два аспекти: по-перше, це внесок Медичних сил в загальний процес планування застосування військ (сил), а по-друге, це планування медичного забезпечення військ (сил) відповідно до плану їх застосування.

4.2. Основні принципи медичного забезпечення

4.2.1. Основними принципами медичного забезпечення є своєчасність, безперервність, послідовність і спадкоємність надання медичної допомоги. Медична допомога надається військовослужбовцям за видами відповідно до Основ законодавства України про охорону здоров'я та за рівнями медичної допомоги, які визначені доктринальними та керівними документами з питань медичного забезпечення ЗС України.

4.2.1.1. Своєчасність надання медичної допомоги визначається відповідними часовими показниками (термінами) її надання та є визначальним чинником щодо отримання позитивних результатів лікування поранених, уражених, травмованих і хворих військовослужбовців та збереження їх життя.

Своєчасність надання медичної допомоги досягається завчасним плануванням та правильним розподілом сил і засобів медичної служби, необхідним їх підсиленням, відповідною підготовкою медичного персоналу та його оснащенням, а також організацією безперервного вивезення (винесення) поранених, уражених, травмованих і хворих з поля бою (осередків санітарних втрат), проведенням медичного сортування та евакуацією їх за призначенням, наближенням сил і засобів Медичних сил до районів бойових дій та їх раціональним ешелонуванням. Особлива увага приділяється місцям розгортання етапів медичної евакуації, їх відстані до районів проведення операцій (бойових дій) та можливості надавати необхідні види та обсяги медичної допомоги у встановлені терміни.

Основним критерієм своєчасності надання медичної допомоги має бути дотримання показників 10 – 1 – 2, що означає:

надання першої медичної (домедичної) допомоги, яка передбачає, що невідкладні заходи порятунку життя, а саме: контроль кровотечі та прохідності дихальних шляхів у найтяжчих поранених, виконуються персоналом, підготовленим з питань тактичної медицини (Tactical Combat Casualty Care) та мають бути проведені не пізніше 10 хвилин з моменту поранення;

реанімаційний контроль ушкоджень (Damage Control Resuscitation), а саме заходи екстреної медичної допомоги, проводиться медичним персоналом не пізніше 1 години з моменту поранення в обсягах першої лікарської (первинної медичної) допомоги;

хірургічна тактика контролю ушкоджень (Damage Control Surgery) передбачає проведення операцій з контролю ушкоджень в межах однієї години, проте не пізніше, ніж через 2 години з моменту поранення в обсягах невідкладних заходів хірургічної допомоги.

У подальшому, для стабілізації пацієнта перед евакуацією на наступні рівні медичного забезпечення, їм протягом двох годин можуть проводити хірургічні, реанімаційні, діагностичні та інші заходи надання медичної допомоги.

4.2.1.2. Безперервність медичної допомоги означає безперебійне надання медичної допомоги, починаючи від поля бою і до закладів охорони здоров’я, що проводять заключне лікування та медичну і медико-психологічну реабілітацію поранених, уражених, травмованих і хворих, а також під час проведення медичної, у тому числі аеромедичної евакуації.

4.2.1.3. Послідовність у лікуванні поранених, уражених, травмованих і хворих забезпечується збільшенням обсягу медичної допомоги та використанням більш складних технологій її надання на кожному з наступних рівнів медичного забезпечення.

4.2.1.4. Спадкоємність у лікуванні поранених, уражених, травмованих і хворих військовослужбовців досягається єдиним розумінням патологічних процесів, що відбуваються в організмі при пораненнях, травмах, ураженнях і захворюваннях, єдиними методами їх профілактики та лікування, чітким веденням медичної документації.

4.2.2. Медичні сили здійснюють свою діяльність в єдиному медичному просторі держави шляхом дотримання законодавства з питань охорони здоров’я, стандартів медичної допомоги (медичних стандартів) та клінічних протоколів, а також шляхом залучення системи охорони здоров’я цивільного населення для надання медичної допомоги військовослужбовцям. Водночас, відповідно до чинного законодавства України, Медичні сили можуть залучатися до надання медичної допомоги цивільному населенню.

Інтеграція системи медичного забезпечення військ (сил) в єдиний медичний простір України передбачає функціональне поєднання сил і засобів Медичних сил ЗС України, військово-медичних служб інших складових сил оборони та цивільної системи охорони здоров'я з метою максимальної реалізації їхніх спроможностей щодо ефективного медичного забезпечення військовослужбовців із збереженням організаційної самостійності військово-медичних служб сил оборони.

4.2.3. Медичне забезпечення військ (сил) проводиться за територіальним принципом. Територіальний принцип медичного забезпечення передбачає:

розподіл відповідальності НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів за медичне забезпечення військ (сил) відповідно до адміністративно-територіального поділу території України;

адміністративне підпорядкування військових госпіталів, поліклінік з денним стаціонаром та військових мобільних госпіталів у визначених регіонах НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів;

наявність у військових госпіталів та поліклінік з денним стаціонаром зон відповідальності за медичне забезпечення військових частин, дислокованих в зонах їх відповідальності, незалежно від видової належності та підпорядкованості, які встановлюються начальниками НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів;

підпорядкування медичних підрозділів військових частин та установ, незалежно від видової належності та підпорядкованості, з питань медичного забезпечення (комплектування медичним персоналом, забезпечення медичним майном та лікарськими засобами) НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів, а також військовим госпіталям та поліклінікам з денним стаціонаром;

організацію та керівництво НВМКЦ "ГВКГ" та ВМКЦ регіонів медичним забезпеченням військових частин, дислокованих в зонах їх відповідальності, незалежно від видової належності та підпорядкованості;

надання медичної допомоги, у тому числі й невідкладної, у визначених зонах відповідальності.

4.2.4. Охорона здоров'я військовослужбовців має профілактичну спрямованість і забезпечується створенням сприятливих санітарно-гігієнічних умов проходження військової служби, системою режимно-обмежувальних заходів та захисту від дії небезпечних факторів військової служби.

Профілактика захворюваності забезпечується проведенням адміністративних, медичних та інших заходів, а саме: раціональною організацією бойової підготовки, створенням належних умов розміщення військовослужбовців, їх харчування, водопостачання, лазне-прального обслуговування, проведенням спеціальних профілактичних заходів медичної служби, упровадженням програм здоров'я, здорового способу життя, дотриманням особистої гігієни, розвитком фізичної культури і спорту, захистом від впливу небезпечних для здоров'я факторів довкілля, що є основою превентивної медицини.

4.2.5. Превентивна (профілактична) медицина передбачає проведення комплексу заходів щодо збереження життя та здоров'я військовослужбовців, у тому числі прогнозування, запобігання та контроль за поширенням інфекційних захворювань, а також ендемічних, професійних ризиків і загроз, пов'язаних з діями шкідливих факторів навколишнього середовища. Ці загрози включають в себе небойові ураження, впливи навколишнього середовища та професійних чинників, зброї масового ураження, захворювання, що передаються аліментарним та водним шляхом, різноманітні отруєння та інші загрози здоров'ю і боєготовності військ.

Метою превентивної (профілактичної) медицини є зниження ризиків для здоров'я військовослужбовців, пов'язаних з інфекційними, ендемічними, фізико-хімічними, професійними, виробничими факторами, а також факторами оперативно-тактичної обстановки.

Основу превентивної (профілактичної) медицини становлять санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи, у тому числі:

визначення ризиків та загроз, пов'язаних з географічними особливостями та рельєфом місцевості, кліматом, ендемічними захворюваннями, виробничими та професійними факторами, шкідливими для здоров'я військовослужбовців в умовах бойових дій;

визначення необхідних профілактичних заходів та підготовка рекомендацій командувачам (командирам) щодо їх проведення, зокрема з питань імунізації військовослужбовців, запобігання захворювань, що передаються аліментарним, водним або трансмісивним шляхом, а також отруєнь;

контроль якості води та продуктів харчування;

перевірка та контроль проведення профілактичних заходів;

організація боротьби з переносниками захворювань;

збір епідеміологічних й інших медичних даних та інформації.

4.2.6. Протиепідемічні заходи спрямовані на запобігання занесенню інфекційних захворювань у війська, їх локалізацію та ліквідацію. Вони досягаються шляхом проведення Медичними силами комплексу заходів щодо нейтралізації джерел інфекції, розриву механізму передачі збудника інфекції та створення несприйнятливості організму до інфекційних захворювань.

Вони включають:

організацію та проведення медичної розвідки, спостереження за санітарно-епідемічним станом району розташування і діяльності військ;

раннє активне виявлення інфекційних хворих, їх ізоляцію у медичних підрозділах військових частин та евакуацію в інфекційні відділення військово-медичних закладів;

запобігання поширенню інфекції під час евакуації інфекційних хворих;

епідеміологічне обстеження кожного випадку інфекційного захворювання для визначення джерел інфекції та шляхів її розповсюдження;

виявлення осіб, контактних з інфекційними хворими і зараженими предметами, та проведення серед них протиепідемічних заходів залежно від інфекції (режимно-обмежувальні заходи, вакцинація, хіміопрофілактика тощо);

виявлення та облік бактеріоносіїв і хворих хронічними формами інфекційних захворювань, направлення їх на лікування;

проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації в епідемічних осередках;

проведення профілактичної імунізації особового складу та екстреної профілактики інфекційних захворювань;

медичний контроль за станом здоров'я осіб, які перехворіли на інфекційні захворювання, та осіб, які повертаються з відпусток і відряджень, молодого поповнення, яке прибуває до військових частин.

Для проведення превентивних (профілактичних) медичних заходів Медичні сили забезпечуються відповідними лабораторіями. Відповідальність за організацію і проведення заходів превентивної (профілактичної) медицини разом з Медичними силами несуть командувачі (командири, начальники) всіх рівнів.

Ефективність заходів превентивної (профілактичної) медицини, у тому числі санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів, є важливою складовою забезпечення боєготовності та боєздатності військ (сил).

4.3. Медичне постачання (медична логістика)

4.3.1. Медичне постачання (медична логістика) є складовою та невід'ємною частиною медичного забезпечення військ (сил). Основу завдань медичного постачання становлять заходи щодо своєчасного та повного забезпечення військово-медичних закладів і медичних підрозділів медичним майном і технікою, необхідними для надання медичної допомоги військовослужбовцям, накопичення та утримання запасів, технічного обслуговування медичної техніки та обладнання.

4.3.2. Медичні сили мають забезпечуватись медичним майном і лікарськими засобами в асортименті та кількості, достатніх для виконання завдань за призначенням у будь – яких умовах оперативно-тактичної та медико-тактичної обстановки. Медичне постачання має бути ефективним та надійним, економічним, забезпечувати швидке переміщення предметів медичного призначення в межах усього театру військових дій.

Забезпечення медичним майном і технікою покладається на органи управління медичним забезпеченням та довольчі органи або органи забезпечення, які організовують його постачання до військових частин з медичних складів.

На органи управління Медичних сил покладаються завдання щодо визначення потреби у медичному майні, його витребування та організація постачання з медичних складів (аптек) до військово-медичних закладів і медичних підрозділів військових частин, обслуговування, ремонт та відновлення медичної техніки. Органи управління медичним забезпеченням відповідають за раціональний розподіл медичного майна та забезпечення своєчасної його доставки відповідно до завдань військ (сил), характеру та обсягу роботи військово-медичних закладів і медичних підрозділів військових частин.

4.3.3. Органи управління Медичних сил відповідають за своєчасне і повне укомплектування органів управління медичним забезпеченням, військово-медичних закладів і медичних підрозділів особовим складом медичної служби та інших категорій військовослужбовців з необхідними спеціальностями і спеціалізаціями, а також рівнями підготовки, спеціальну підготовка особового складу медичної служби, підготовку з тактичної медицини військовослужбовців, вивчення, узагальнення досвіду та його врахування під час підготовки особового складу медичної служби.

4.4. Підготовка особового складу Медичних сил

4.4.1. Підготовка особового складу Медичних сил необхідних освітніх рівнів, спеціальностей та кваліфікації здійснюється відповідно до законодавства України. Медичний персонал періодично проходить необхідну перепідготовку та підвищення кваліфікації.

4.4.2. З метою забезпечення готовності медичного персоналу до виконання завдань за призначенням як в умовах повсякденної діяльності, так і в бойових умовах, відповідно до затверджених програм проводиться спеціальна підготовка особового складу Медичних сил.

Спеціальна підготовка розробляється і планується окремо для кожної категорії особового складу Медичних сил та окремо для фахівців кожної спеціальності, а також передбачає індивідуальні та групові заняття і вправи з питань організації медичного забезпечення військ (сил), зокрема щодо організації і надання медичної допомоги пораненим, ураженим, травмованим і хворим військовослужбовцям в умовах, наближених до бойових.

Спеціальна підготовка керівників органів управління медичним забезпеченням та начальників медичних служб військових частин передбачає відпрацювання навичок лідерства, планування медичного забезпечення, керівництва підлеглими, реагування на критичні ситуації, координації та взаємодії.

Заняття із спеціальної підготовки особового складу медичної служби проводяться Медичними силами самостійно або суміщаються разом з тренуваннями і навчаннями військ (сил) та органів військового управління. Органи управління медичним забезпеченням залучаються до цих тренувань та навчань як на етапі їх планування, так і під час всіх теоретичних та практичних етапів їх проведення. Під час тренувань і навчань особлива увага приділяється відпрацюванню можливості своєчасного реагування на масові санітарні втрати, зміни оперативно-тактичної та медико-тактичної обстановки.

4.4.3. Метою підготовки військовослужбовців з питань тактичної медицини є забезпечення їх навченості до надання першої медичної (домедичної) допомоги в порядку само- і взаємодопомоги, що передбачає в першу чергу зупинку зовнішньої кровотечі та встановлення прохідності дихальних шляхів з перших кроків реанімації та стабілізації стану поранених,

уражених, травмованих і хворих, що значно підвищує ймовірність виживання та покращення кінцевого результату їх лікування.

Також всі військовослужбовці повинні мати базове розуміння принципів гігієни та охорони здоров'я, а також відповідні навички для запобігання поширенню інфекційних захворювань у військових колективах.

Відповідальність за організацію та проведення підготовки з тактичної медицини покладається на начальників медичних служб військових частин.

Військовослужбовці військових частин та підрозділів сил спеціальних операцій повинні бути навчені для надання першої медичної (домедичної) допомоги у розширених обсягах. Вони також мають бути навчені самостійно надавати медичну допомогу під час гострих захворювань та травм.

4.4.4. Вивчення, узагальнення та впровадження досвіду медичного забезпечення має на меті підвищення ефективності розвитку медичного забезпечення ЗС України, управління медичними підрозділами та військово-медичними закладами ЗС України, а також удосконалення їх підготовки для оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності.

Вивчення та впровадження досвіду медичного забезпечення передбачає функціонування (роботу):

на стратегічному рівні – структурного підрозділу відповідального за ВВД у складі Командування Медичних сил;

на оперативному рівні – посадових осіб з ВВД в НВМКЦ "ГВКГ", ВМКЦ регіонів, командуваннях видів та окремих родів військ (сил) за відповідним напрямком діяльності;

на тактичному рівні – посадових осіб з ВВД у військових частинах, УВМА (КМКіВМ), навчальних центрах, школах підготовки, інших установах та закладах.

Система ВВД забезпечує виконання таких основних завдань:

визначення ролі та місця, функціональних обов'язків, повноважень та підпорядкованості штатного персоналу з ВВД, а також офіцерів, призначених відповідальними за ВВД в ОВУ, військах (силах), УВМА (КМКіВМ), інших установах і закладах;

виявлення проблемних питань щодо підготовки та застосування Медичних сил під час проведення операцій (бойових дій), військових навчань (тренувань), участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, навчаннях, повсякденної діяльності тощо;

організація систематичного вивчення, збору, аналізу інформації та визначення головних причин виникнення проблем і шляхів їх вирішення, а також підготовки пропозицій щодо впровадження досвіду медичного забезпечення ЗС України, інших військових формувань та збройних сил інших держав;

організація розробки методик (підходів, технологій) узагальнення та аналізу матеріалів набутого досвіду роботи ОВУ, підготовки і застосування Медичних сил в операції Об'єднаних сил, збройних конфліктах, антитерористичних та інших операціях;

розроблення рекомендацій щодо вирішення проблемних питань та визначення заходів з впровадження досвіду (коригувальних дій) і призначення ОВУ та осіб, відповідальних за їх виконання;

поширення інформації про вивчення та впровадження досвіду.

5. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК (СИЛ)

5.1. Здоров'я громадян України, зокрема військовослужбовців, є важливою складовою національної безпеки. Держава формує політику у сфері охорони здоров'я в Україні та забезпечує її виконання.

Державні, громадські або інші органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та окремі громадяни України зобов'язані забезпечувати пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності та не завдавати шкоди здоров'ю населення, у тому числі і військовослужбовців, у межах своєї компетенції надавати допомогу пораненим та хворим, інвалідам і потерпілим від нещасних випадків, сприяти працівникам органів і закладів охорони здоров'я в їх діяльності, а також виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством про охорону здоров'я.

5.2. Збереження життя і здоров'я військовослужбовців є прямим обов'язком командувачів (командирів, начальників) всіх рівнів військового управління. Вони відповідають за збереження життя та здоров'я військовослужбовців, здійснюють загальне керівництво та контроль за медичним забезпеченням підпорядкованих військ (сил) і забезпечують належні умови функціонування Медичних сил, зокрема органів управління медичним забезпеченням, військово-медичних закладів і медичних підрозділів.

Командувачі (командири, начальники) у повсякденній діяльності та під час участі в операціях (бойових діях) враховують пропозиції медичної служби щодо збереження життя та здоров'я військовослужбовців, порядку організації медичного забезпечення військ (сил) та надання медичної допомоги і евакуації поранених, уражених, травмованих і хворих військовослужбовців, а також залучають посадових осіб Медичних сил для планування заходів бойової підготовки військ (сил).

У разі спільного застосування ЗС України та інших складових сил оборони під час бойових дій щодо захисту цілісності та недоторканності України відповідальність за збереження життя та здоров'я військовослужбовців покладається на спільне керівництво застосуванням військ (сил).

5.3. Загальними обов’язками командувачів (командирів, начальників) з питань медичного забезпечення військ є:

організація планування медичного забезпечення;

визначення та оцінка ризиків і загроз для особового складу військ (сил);

контроль за проведенням заходів щодо запобігання та зменшення негативного впливу зовнішніх факторів на стан здоров’я військовослужбовців;

визначення факторів оперативно-тактичної обстановки, що матимуть вплив на медичне забезпечення військ;

визначення необхідного комплекту сил і засобів Медичних сил та їх спроможностей, необхідних для здійснення медичного забезпечення військ (сил);

встановлення політики госпіталізації та евакуаційної політики в зоні бойових дій;

організація медичного забезпечення військ (сил) відповідно до доктринальних та керівних документів з питань медичного забезпечення.

5.4. Командири військових частин в мирний час з метою забезпечення належного функціонування медичних підрозділів:

виділяють відповідні приміщення для розміщення функціональних підрозділів медичних рот і медичних пунктів, що передбачені штатами військових частин (амбулаторія, кабінети лікарів, стоматологічний кабінет, операційна, перев’язочні, процедурна, кімната невідкладної допомоги, аптека, лазарет з ізолятором тощо). Усі функціональні підрозділи розміщуються в просторих, теплих і сухих приміщеннях, відповідно до встановлених вимог для розміщення закладів охорони здоров’я, що забезпечені центральним опаленням і водопостачанням та аварійним електроживленням;

забезпечують належне утримання виділених приміщень, своєчасне проведення поточних, а за необхідності – капітальних ремонтів;

організовують зберігання, своєчасне технічне обслуговування, ремонт та експлуатацію штатної санітарної техніки транспортної групи та зберігання в непорушних запасах санітарно-транспортних засобів і спеціальної медичної техніки;

забезпечують особовий склад медичної служби військової частини штатним озброєнням та всіма видами забезпечення (фінансове, речове, продовольче тощо);

видають накази, за пропозиціями начальників медичних служб, з питань збереження здоров’я військовослужбовців та проведення окремих медичних заходів у військових частинах.

6. ПОВНОВАЖЕННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МЕДИЧНИХ СИЛ

Посадові особи Медичних сил відповідають за виконання покладених на них завдань та обов'язків, визначених цією Доктриною та іншими доктринальними і керівними документами щодо медичного забезпечення ЗС України.

7. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Розвиток організаційно-функціональної структури ЗС України, зміни в порядку їх застосування, а також прогнозований стрімкий розвиток високоінформативних, високотехнологічних і малоінвазивних медичних технологій та медичних стандартів стануть основою подальшої структурної перебудови Медичних сил, їх технічного та технологічного переоснащення, закономірним змінам в організації медичного забезпечення військ (сил).

Зазначені тенденції забезпечать подальший розвиток та удосконалення нормативних засад функціонування Медичних сил, у тому числі і доктринальних, що в майбутньому можливо буде потребувати перегляду, уточнення, змін та доповнень до цієї Доктрини.

Медичне забезпечення є важливим елементом підтримання високої боєздатності військ. Подальший розвиток превентивної (профілактичної) медицини забезпечить зміцнення здоров'я військовослужбовців та сприятиме підвищенню боєздатності ЗС України.

Зміцнення здоров'я кожного окремо взятого військовослужбовця шляхом усунення впливу негативних і шкідливих факторів, зокрема таких як надлишкова вага, тютюнопаління, наркоманія, надмірне вживання алкоголю тощо, забезпечить підвищення боєготовності військ.

Зміцнення психічного та фізичного здоров'я передбачає формування у військовослужбовців стресостійкості (здатності протистояти бойовому стресу), здатності до запобігання алкогольній та наркотичній залежності, самогубствам, що в свою чергу сприятиме підвищенню здатності військовослужбовців до виконання бойових завдань в умовах високої фізичної навантаженості.

Реалізація на практиці положень Доктрини та їх неухильне виконання сприятиме та забезпечить підвищення боєздатності ЗС України.

Тимчасово виконуючий обов'язки командувача
Медичних сил Збройних Сил України
полковник медичної служби — Сергій ХАЛІК

ДЛЯ ЗАМІТОК

ДЛЯ ЗАМІТОК